

Idékatalog over indretning og brug af sygebokse

SEGES, december, 2016

Fakta om besætninger

I følgende undersøgelse indgår otte besætninger, hvor syv af dem har køer af stor race og én med jersey køer. Besætningsstørrelsen er mellem 200 og 500 køer og alle er konventionelle. Undersøgelserne for hver enkelt besætning er vedlagte som bilag.

Køerne i syge-/opstartsboksene

Langt de fleste besætninger anvender sygeboksen som kombineret sygeboks og opstartsboks for nykælvere. Nykælvere går oftest et par dage i sygeboksen, inden de bliver sendt videre til andet hold.

Syge- og opstartsboksene bliver i de forskellige besætninger anvendt til følgende dyr:

- Halte køer
- Nykælvere – de første par dage efter kælvning
- Behandlede køer
- Køer der mistrives i den store flok
- Coli yverbetændelse køer
- Køer der skal observeres mere nøje i forhold til mulig sygdom

Procedurerne for at finde køerne der skal i sygeboks

Noget som går igen ved de fleste besætninger er personalets evne til i god tid at spotte dyr som mistrives, halter eller er syge. Der bruges visuel observering for, om den enkelte ko ser ud som hun skal og opfører sig normalt. Herudover bliver der også anvendt alarmlister i forhold til ydelsen, for at kunne finde de syge dyr så hurtigt som muligt. I en af besætningerne har ejer indgået en aftale med sine medarbejdere, at de tilsammen skal finde minimum seks dyr pr. uge som ejeren skal se på. Denne aftale er indgået for at sikre rettidig omhu ved køerne og derved være på forkant i forhold til mulig sygdom.

I forhold til halte køer er malkning en vigtig parameter, da det er på disse tidspunkter man har mulighed for at se alle køer gå.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Generelt flyttes køerne først fra sygeboksen når der ingen symptomer mere er på sygdom og haltning. Herudover påpeges også, at en vigtig del af at vurdere om en ko er klar til at forlade sygeboksen er, om den

ser veltilpas og sund ud, til at kunne klare kampene om hierarkiet blandt malkekøerne igen. Begrebet "taber-køer" blev omtalt. Disse køer kan man godt sende tilbage til deres hold igen, men ofte viser det sig, at koen så efter et stykke tid ligger i bunden af hierarkiet igen og har brug for en plads i sygeboksen endnu en gang. Her kunne man med fordel, hvis man har holdopdelt køerne, sende koen til et hold hvor det formodes at hun vil klare sig bedre. Dette kunne for eksempel være i første laktationsholdet, hvor hun forhåbentligt vil komme højere i hierarkiet og få lidt mere selvtillid.

Syge-/opstartsboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

En god logistik omkring sygeboksen er vigtig. Det foretrækkes at sygeboksen ligger tæt på malkefaciliteterne så køerne ikke behøves at gå længere end nødvendigt. Dette er især med hensyn til halte køer, så de hurtigt kan komme tilbage til sygeboksen og et blødt underlag igen. Herudover er det en god ide at malke de syge dyr til sidst i forhold til smitterisiko.

Der bliver også pointeret at det er vigtigt at syge- og opstartsboksen ligger et centralt sted, hvor de ansatte kommer forbi ofte, så der bliver holdt opsyn med køerne som en naturlig del af arbejdsgangen. I flere af besætningerne er klovbeskæringsfaciliteterne tæt på sygeboksen. Herudover bliver fanggitre prioriteret, så det er nemt at behandle et dyr hvis nødvendigt.

Tilstrækkelig antal kvadratmetre

Generelt havde de køer der var i sygeboks på de forskellige besætninger nok plads. I nogle af besætningerne ville det dog være en fordel med plads til et par ekstra køer i sygeboksen i forhold til besætningsstørrelsen, så der til hver en tid er plads nok til at kunne have de dyr i sygeboks som har brug for det.

Driftslederens tanker om syge dyr

Syge dyrs behov

Driftslederne er enige om at sygeboksen skal fungere som et slags pusterum for køer som har, eller har haft en lidt hårdere periode. Det er vigtigt at foder og vand er tæt på, samt god mulighed for et blødt hvileareal, så de ikke skal anstrenge sig yderligere for at få opfyldt deres basale behov. I én af besætningerne bliver køerne i sygeboks kun malket to gange, fremfor tre gange ligesom de andre køer. Dette er for at skåne dem en smule, så de har mere tid til at komme ovenpå og blive en del af flokken igen.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Der er stor effekt af at flytte syge dyr og dyr der mistrives i en sygeboks. Det at de kommer på et blødt underlag, er ofte det de har brug for, for at komme sig over sygdomsperioden og optage produktionen igen. Sygeboksen kan for dyr der mistrives betyde, at de ikke får et dyk i produktionen hvorved det kan være svært at få dem igang igen, men at de derimod opretholder produktionen. Herudover kan det være godt for dem, lige at komme væk fra den store flok og passe sig selv.

Hvis bygge nyt/recovere

En af de ting der går igen, når det handler om nybyggeri eller reovering af staldanlægget, er at der skal være god plads til dyrene i sygeboks. Herudover er det meget vigtigt, at sygeboksene er placeret et centralt

sted i stalden, hvor der ofte kommer personale forbi, så det er nemt at holde opsyn med netop disse dyr. Herudover er det vigtigt, at det er nemt og enkelt at bruge sygeboksen og at få køerne til og fra sygeboksen, så det ikke bliver en træls opgave under malkning. En løsning herpå kunne være en separationsenhed, så dyrene sorteres fra automatisk.

Bilag 1: Besætning 1

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 300 køer af stor race.

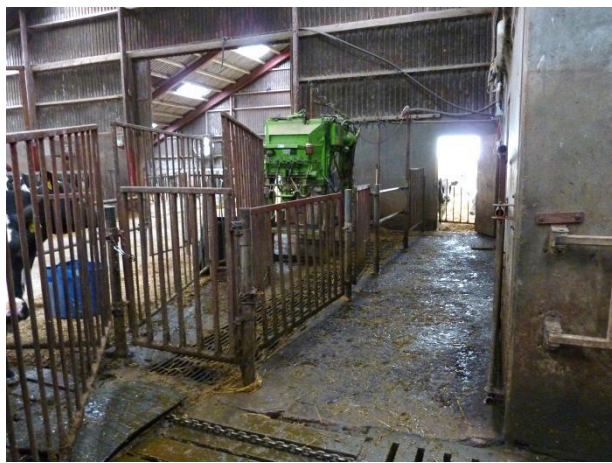
I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksen og dennes placering

Besætningen har en syge- og opstartsboks. Boksen er på 175 m². På besøgsdagen gik der 21 køer i boksen.

Figur 1: Syge- og opstartsboks

Figur 2: Lige op ad syge-/opstartsboksen (den lyse adgang hvor der står en ko) er der en permanent placeret klovbeskæringsboks med tilhørende drivgang.

Kørerne i syge-/opstartsboksen

- Opstartshold for nykælvare. Alle nykælvare går i sygeboksen i tre-fire dage. Nogle går længere, fra en uge op til en måned
- Halte køer
- Køer som ikke klare sig godt/mistrives i holdet af malkende
- Evt. køer med coli yverbetændelse.

Procedurerne for at finde køerne der skal i sygeboks

Min far er rigtig god til at spotte køer der ikke trives. Det er vigtigt at køer har et glimt i øjet. Det er ofte et tegn på at de trives og er velfungerende.

Hvis der er en halt ko, kommer den i klovbeskæringsboksen. Hvis vi spotter en mulig halt ko ved malkning, så kommer den også i klovbeskæringsboksen. Klovbeskæringsboksen er placeret lige ved siden af malkestalden, så vi har ofte nogle køer igennem, for at fange køer med eventuelle klovproblemer tidligt i forløbet.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Når koen er færdigbehandlet, haltfri eller lignende, er den klar til at blive flyttet fra sygeboksen. Derudover er det også vigtigt at kigge på dyret; fx ser det veltilpas ud, glimt i øjet og æder godt. Nogle gange handler det også om at der skal være plads nok i sygeboksen, til de køer der går der. Nogle køer prøves at lukkes ud igen til holdet af malkende, men enkelte køer må tilbage igen i sygeboksen. De køer der prøves at lukkes ud, lukkes ikke ud pga. pladsproblemer i sygeboksen, men fordi de formodes at være raske nok til at klare sig i holdet af malkende.

Syge-/opstartsboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

Det er en stor fordel at sygeboksen er placeret tæt ved malkestalden. Logistikken omkring sygeboksen er helt perfekt. På den anden side af foderbordet går højdrægtige køer og kvier og kælvende. Efter kælving flyttes nykælvere over i sygeboksen på den modsatte side af foderbordet. Så det er nemt. Sygeboksen og kælvningsboksen er placeret et sted hvor vi hele tiden kommer forbi. Man må aldrig gemme syge og kælvende dyr væk i et mørkt hul.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Hos de malkende er sengebåsene ombygget fra madrasser til kummer med halm-kalk-vand. Med det blødere lejemateriale i sengene og dermed bedre ko komfort, forventer besætningen at det vil betyde færre halte køer og lidt bedre trivsel. Problemer med hårafslid og hævelser på haser er væk efter skift til kummer.

I sygeboksen bør der maksimalt gå 20 køer. På dagen gik der 13 nykælvere og 8 aflastnings-/syge køer. Det ville være okay hvis der var plads til 30 køer i sygeboksen.

Ejerens tanker om syge dyr

Det er vigtigt at man forholder sig til syge og dyr som mistrives og gør noget ved det. Kig på individet. Det er et vigtigt, for det handler om at opdage dem så tidligt som muligt. Nogle gange har de bare behov for at komme væk og være nogle dage i sygeboksen. Andre gange skal de have propylenglycol i en måned. Skal behandle dem der skal behandles, men ikke behandle flere end nødvendigt.

Køer der ikke kan klare sig i holdet af de malkende, eller som mistrives, flyttes til sygeboksen. Hvis de ikke flyttes ud, er der risiko af de på sigt bliver rigtigt syge/mistrives. Når de flyttes ud, kommer de sig med tid.

Det er ikke optimalt at køer med coli-yverbetændelse går i sygeboksen i forhold til smitterisiko. Det er dog meget begrænset hvor mange coli køer vi har. Syntes det er okay at de går sammen med nykælvere.

Syge dyrs behov

De skal være i en mindre gruppe af dyr, så der er mindre konkurrence mellem dyrene. De skal have adgang til en blød bund (dybstrøelse), hvilket gør det lettere for dem at lægge og rejse sig.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Ja der er klar effekt af at flytte dyr i sygeboks. Ellers havde vi mistet nogle af dyrene.

Hvis bygge nyt/renovere

Det er vigtigt at sygeboksfaciliteter er centralt placeret. Og så skal der være plads nok.

Bilag 2: Besætning 2

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 480 køer af stor race.

I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksene og disses placering

Besætningen har to sygebokse. Den store sygeboks er på 217 m² dybstrøelse og tilhørende ædeplads på 89 m² (figur 3). I den store sygeboks gik der 38 køer på besøgsdagen. Den lille sygeboks er på 24 m² dybstrøelse og i denne boks gik der 6 køer/kvier på besøgsdagen.

Figur 3: Sygeboks med 217 m² dybstrøelse og tilhørende ædeplads på 89 m².

Figur 4: Til højre for den røde stolpe ses den lille sygeboks på 24 m². Derefter kommer et separationsafsnit. På billedet ses også klovbeskæringsboksen.

Kørerne i syge-/opstartsboksene

Den store sygeboks

- Opstartshold for nykælvere
- Behandlede køer (penicillinkøer)
- Halte køer/aflastning.

Den lille sygeboks

- Dyr som skal tjekkes i klovbeskæringsboksen
- Observationskøer. Køer som separeres fra og skal kontrolleres. Eventuelt går de i en-to dage for lige at kunne holde øje med dem. Har de behov for sygeboks, flyttes de til den store sygeboks.

Procedurene for at finde køerne der skal i sygeboks

Ejeren har opfordret og udfordret sine ansatte til at være meget opmærksom på halte eller dyr som mistrives. Det har han gjort ved at lave en aftale med de ansatte. Hvis de finder halte køer, så skal ejeren

kigge på dem hurtigst muligt. Til sammen skal de ansatte finde minimum seks dyr pr. uge som ejeren skal kigge på. Derved sikres rettidig omhu.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Køerne CMT testes og når testen er okay, er de klar til at blive flyttet fra sygeboksen. Desuden kommer dyrlægen hver uge, og sammen med dyrlægen kontrolleres dyrene om de er klar til at blive flyttet fra sygeboksen.

Sygeboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Ville gerne have en større sygeboks. Mest af hensyn til nykælverne. Nykælvere, som er ældre køer, har ikke behov for at gå længere i dybstrøelsen, men det ville være fint hvis førstekalvskøer kunne gå lidt længere tid. Dermed er der behov for mere plads.

Ejerens tanker om syge dyr

Ejeren synes ikke det er et problem at nykælvere blandes med behandlingskøer (penicillinkøer).

Hvis køer går ned i mælkeydelsen, har nedsunkne øjne eller indsunken mave, har besætningen gode erfaringer med at give disse køer vand og energi, fx propylenglycol. En til tre dage hvor vi pumper vand i dem og tildeler dem ekstra energi. Vi hjælper mange køer ved at give dem vand og energi lyder det fra ejeren.

Vi tager også ofte temperatur på køerne i sygeboksen. Det er en måde til at synliggøre på hvad de fejler, om det fx er coli-yverbetændelse eller noget andet. Det hjælper også med til at opdage nye tilfælde hos nykælverne. Alle nykælvere bliver desuden også tjekket for om efterbyrden er kommet.

Ejerens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Det er meget værdifuldt at flytte syge og køer der mistrives til en blød boks (dybstrøelse). Lige netop halmen, altså det bløde underlag, er det de har brug for. Ofte kan bare få dage, eller op til en uge, på en blød bund gøre rigtigt meget.

Bilag 3: Besætning 3

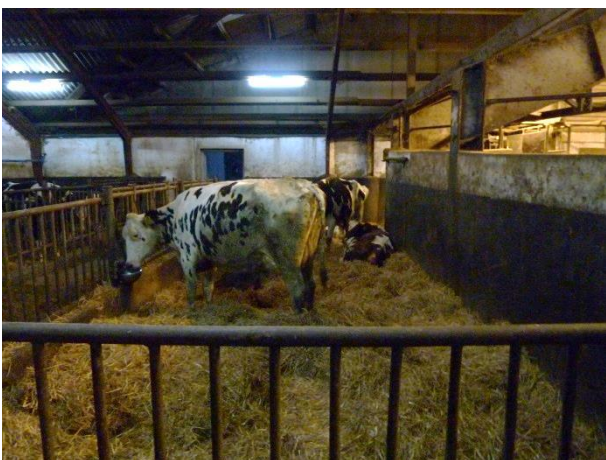
Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 300 køer af stor race.

I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksene og disses placering

Besætningen har to syge- og opstartsbokse. En stor syge-/opstartsboks på 62 m² (figur 5) og en lille sygeboks på 20 m² (figur 6). På besøgsdagen gik der syv køer i den store boks og to køer i den lille boks.

Figur 5: Syge-/opstartsboks på 62 m².

Figur 6: Sygeboks på 20 m².

Køerne i syge-/opstartsboksene

- Opstartshold for nykælvere. Alle nykælvere går i den store sygeboks. 1. kalvskøer ca. to-tre dage, øvrige nykælvere ca. en uge.
- Halte køer.
- Køer som mistrives/"taber"-køer. Disse køer er kendetegnede ved at de ofte har svært ved at holde huld. Ørerne hænger. De er som regel altid til sidst ved malkning (skal hentes). Ejeren tager jævnligt en ko fra. Disse køer går 2-3 uger til 3 måneder.
- Evt. køer med coli-yverbetændelse. Sådanne køer vil altid komme i den lille sygeboks, for at mindske smitterisikoen.

Desuden har besætningen et opstartshold med 15 sengebåse, hvor nykælverne flyttes hen efter syge-/opstartsboksen, dvs. fra ½-1 uge og til 2-3 uger efter kælvning.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Syge og køer som mistrives går i sygeboksene fra 14 dage til to-tre måneder.

Syge-/opstartsboksene fysiske rammer og tilhørende logistik

Syge-/opstartsboksene er placeret ved siden af malkestalden og opsamlingspladsen. Det er vigtigt i forhold til malkestald og tid på opsamlingsplads. Køer i sygeboks malkes til sidst. Malkningen inkl. ventetid tager kun 10 minutter for køerne i sygeboks. Så er de tilbage på blødt underlag igen.

Oprindeligt var syge-/opstartsboksene kælvningsbokse da stalden blev bygget.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Der bør maksimalt gå syv-otte køer i den store sygeboks på 62 m² og maksimalt tre køer i den lille sygeboks på 20 m².

Den store sygeboks måtte gerne være dobbelt så stor. Jo mere plads der er til køerne, desto bedre. Det er også langt lettere at holde boksen ren, når der er mere plads pr. ko. Som boksen er nu, med de pladsforhold og mulighed for luftskifte, er der behov for at der sættes en ventilator op om sommeren for at sikre mere luft.

Det var mest ideelt hvis nykælverne gik for sig selv.

Driftslederens tanker om syge dyr

Syge dyrs behov

Syge og dyr som mistrives har behov for god plads og gode forhold. Foder og vand skal være tæt på. Ved at flytte dyrene i boksen, får de lidt hvile til dem der er lidt bagefter. Ved en klovlidelse, har de brug for en forbindelse eller en sko. Får de en sko på, så skal de ikke gå i sygeboksens bløde underlag, men i stedet have adgang til et fast underlag.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Ejeren vurderer, at 97-98 % af køerne der kommer i sygeboksen, fx halte og "taberkøer" kommer tilbage i produktionen igen.

Bilag 4: Besætning 4

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 250 køer af stor race.

I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksen og dennes placering

Besætningen har en syge- og opstartsboks på 97 m² (figur 8). På besøgsdagen gik der otte køer i boksen. Syge-/opstartsboksen er placeret i en mellembygning som ligger op til malkestald og opsamlingsplads. Kostalden ligger i forlængelse af opsamlingspladsen og kalve- og ungdyrstalden ligger i forlængelse af mellembygningen.

Figur 7: Syge-/opstartsboks til højre og separationsafsnit til venstre.

Figur 8: Syge-/opstartsboksen på 97 m².

Køerne i syge-/opstartsboksen

- Opstartshold for nykælvare. De går et par dage i sygeboksen. Derefter kommer de over i separationsholdet hvor de går 3-4 uger
- Halte køer.

Køerne i separationsafsnittet

På den anden side af foderbordet er der et separationshold med 17 sengebåse. På besøgsdagen gik der 12 køer i holdet. I holdet går ud over nykælvare, også køer til inseminering samt køer med yverbetændelse. Køer med yverbetændelse går i separationsafsnittet pga. smitterisiko og så er det nemt at separere dem fra til dette hold når de opdages i malkestalden. Det er nemt at finde dem når de skal sprøjtes og mulighed for at få dem i fanggitter. De går kun i afsnittet, de dage de behandles.

Procedurene for at finde køerne der skal i sygeboks

Kigger på køerne når de drives til malkning. Dygtig malker der er gode til at spotte køer, de skal være obs på. Når de er synligt halte flyttes de til sygeboksen. Har selv klovbeskæringsboks og kan sætte en sko på. Det gør underværker. Køer med sko går ikke i sygeboksen, men et sted hvor der er adgang til fast underlag.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Det er forskelligt hvor lang tid køerne går i sygeboksen, men i op til en måned. Kan se på dyrene når de er klar til at komme videre, bl.a. når de er haltfrie.

Sygeboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

Logistikken omkring sygeboksen er fin. Tæt på malkestald og opsamlingsplads. Køerne i sygeboks malkes til sidst. Køerne i separation (nykælvere) malkes først.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Der bør maksimalt gå ti-tolv køer i syge-/opstartsboksen som er på 97 m². Ejeren synes at antallet af kvadratmetre er okay. Men det gjorde ikke noget at der var mere plads.

Driftslederens tanker om syge dyr

Det er vigtigt at køerne kommer sig. Så de kan slagtes eller producere igen. Mange dyr kommer sig, så de kommer tilbage til produktionen. Tre uger i dybstrøelse hjælper meget.

Syge dyrs behov

Blød bund. Tørt. Lettere adgang til foder.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Hvis bygge nyt/renovere

Hvis der skulle bygges nyt, så meget gerne en separationsmulighed ved sygeboksen. Dvs. en separationsenhed og transpondersystem. Desuden ville det også være dejligt hvis der var mulighed for at køre med strømaskine.

Bilag 5: Besætning 5

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 290 køer af stor race.

I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksen og dennes placering

Besætningen har en sygeboks på 85 m² inkl. ædeplads (figur 9). På besøgsdagen gik der 12 køer i boksen. Sygeboksen er placeret i separat bygning ved siden af malkestald og opsamlingsplads. Derudover er der en mindre sygeboks på omkring 20 m² (ej opmålt). Her gik der to køer på besøgsdagen. Denne sygeboks er placeret i en anden bygning som også huser nykælvare og malkende køer.

Figur 9: Den store sygeboks er placeret ved siden af opsamlingspladsen.

Figur 10: Sygeboksen på omkring 20 m².

Køerne i sygeboksene

- Halte køer
- Penicillinkøer.

Procedurene for at finde køerne der skal i sygeboks

Det er en vurderingssag hvorvidt en ko skal i sygeboksen. Besætningen har ingen fast rutine i forhold til at finde køer der skal i sygeboks. Det er især ældre køer som er risikokøer.

Besætningen praktiserer tre gange malkning, dvs. generelt skal køerne gå og stå lidt mere. Det er derfor vigtigt ikke at stresser dem, hvis de har en dårlig klov.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Pladsen er desværre en faktor i forhold til hvornår køerne flyttes fra sygeboksen. Det er dog et krav at køerne skal være så godt gående, at de kan klare sig.

Sygeboksenes fysiske rammer og tilhørende logistik

God logistik idet sygeboksen er placeret lige opad malkestalden.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Lige nu er pladsen i den store sygeboks presset. Der bør maksimalt gå ti-tolv køer i boksen. Ellers er pladsen ok. Men en dobbelt så stor sygeboks ville da være godt.

Driftslederens tanker om syge dyr

Syge og køer som mistrives har meget gavn af at komme i sygeboks. Kunne ikke forstille sig at være foruden en sygeboks.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Ser en effekt af at flytte dyr i sygeboksen. Ellers havde de ikke været der. Opnår en højere produktion i længere tid, fx kørende i et halvt år mere. Får de fx en hævet has, så tre-fire dage i sygeboksen. Kommer sig hurtigere, får ikke et dyk.

Bilag 6: Besætning 6

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 400 jersey køer.

Talt med driftslederen. Han har været driftsleder for besætningen siden midt september 2016. I det følgende beskrives driftslederens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygebokse i besætningen.

Sygeboksene og disses placering

Besætningen har fire sygebokse (figur 11). Hver boks er på 15 m² (figur 12). På besøgsdagen gik der to køer i hver boks. Ifølge besætningen må der max gå to køer i hver boks. Sygeboksene er placeret ved siden af malkekarrusellen og op mod gangen med servicefaciliteterne (kontor og opholdsstue). Stalden er fra 2007 og boksene er oprindeligt født som sygebokse.

Figur 11: De fire syge-/opstartsbokse.

Figur 12: En af de fire syge-/opstartsbokse.

I stalden er der et nykælverhold, et 1. kalvshold, et øvrige (gammelkoshold) og et celletalshold. I celletalsholdet går de dårligste celletalskøer og evt. halte køer. Der må max gå 20 køer og der er 25 senge. Der er to vandkar og en kobørste.

Køerne i syge-/opstartsboksene

- Opstartsbokse for nykælvere. Alle nykælvere går i boksene de første to råmælksmalkninger. Besætningen tilstræber at nykælvere kun går i en af boksene og at det er den samme boks der bruges til det formål.
- Køer med yverbetændelse. Bliver i boksen indtil de er klar til at levere til tankmælk. CMT testes når de er ude af fristen. Ingen risiko for penicillinmælk i tanken når yverbetændelseskøer ikke går i hold med andre køer. Yverbetændelseskøerne malkes til sidst.
- Observationskøer. Oplever tilfælde hvor køer går ned i mælkemængde, ofte 100-150 dage efter kælving. Køerne taber sig og kan være svære at få i gang igen.

Procedureerne for at finde køerne der skal i sygeboks

Når en ko figurerer to gange på observationslisten, tages den fra. Derudover tages køer de er i tvivl om fra. Driftslederen går selv en tur rundt i stalden om aftenen. Sætter sig evt. på vaskevæggen og kigger på køerne. Bruger dagligt en times tid på at observere køer.

Alle ansatte går rundt med en notesblok, hvor de kan notere dyr som kræver ekstra opmærksomhed.

Hvis halte køer, så findes de hurtigt, ofte samme dag. Ser dem gå til og fra malkestalden. Langt sværere at finde køerne med den kroniske sygdomstilstand (køer der taber mælk). Bruger rigtig lang tid på at finde disse køer.

Fokus på dyrene i sygeboks

Boksene er nummeret med et skilt med nummer 1 til 4. På væggen til servicefaciliteterne, og lige overfor sygeboksene, hænger en opslagstavle hvor de fire sygebokse fremgår med hvert sit felt. Her kan man se dyrenummer, diagnose og behandling. Driftslederen har planer om fremover at bruge forskelle magneter til at indikere for hvad dyret er behandlet for, hvornår dyret er behandlet og med hvad dyret er behandlet.

På en anden væg ved boksene hænger henholdsvis en dyrlæge- og en klovbeskæringsliste. Herpå skrives dyr til dyrlæge og klovbeskæring. Særligt for dyrlægelisten gælder at dyr sættes på listen hvis driftslederen eller de ansatte har mistanke om noget hos et dyr/ser noget, så det er muligt at få en afklaring med dyrlægen på dyret.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Ved yverbetændelse flyttes køerne fra når tilbageholdsfristen er okay (ofte efter ca. 10 dage) samt at CMT testen er okay og at koen har en normal temperatur. I andre tilfælde er det en vurderingssag fra dyr til dyr. Generelt er det dyrlægen som vurderer, hvornår koen er klar til at flyttes ud. Når koen flyttes fra sygeboksen, flyttes hun tilbage i det hold hun gik i tidligere.

Syge-/opstartsboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

Det er en stor fordel at syge-/opstartsboksene er placeret ved siden af malkekarrusellen. Der er kun kort vej fra boksene til malkning. Så logistikken i forhold til boksene er meget god. Husk altid at have gode drivveje til og fra boksene.

I hver syge-/opstartsboks er der to fanggitre. Det er vigtigt at der er fanggitter i en sygeboks, ellers er det ikke til at styre og kontrollere et dyr. Boksene bør være med tremmer, så det er nemt at se ind i dem.

Syge-/opstartsboksene er placeret lige overfor kontor og opholdsstue (figur 13). Der er et vindue i kontoret lige ud imod boksene. At kunne kigge fra kontoret er en ren fornøjelse. Boksene er placeret op af en gang som er hovedfærdselsåre for personalets gang rundt i staldanlægget. Det er en stor fordel i forhold til observation af dyrene i boksene. På gangen er det muligt at have opslagstavler hængende. Der er et overvågningskamera over boksene. Kameraovervågning bruges kun i tilfælde af at der er virkelige syge dyr.

Figur 13. Vinduet i kontor og opholdsstuen vender lige ud mod syge-/opstartsboksene.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

På nuværende tidspunkt vurderer driftslederen at sygeboksene dækker over et tilstrækkeligt antal kvadratmetre set i forhold til besætningens størrelse og brugen af sygeboksene. Selve boksene måtte dog gerne være lidt større. Det ville gøre det nemmere at muge ud. I dag muges ud hver tredje uge.

Driftslederens tanker om syge dyr

Det er vigtigt for mig, at køerne har det godt. De skal hurtigst muligt kunne indgå som produktionsdyr igen. At dyrene ikke mistrives er utroligt vigtigt.

Syge dyrs behov

Ro, hvile og noget af æde. De skal ikke slås for at få noget at æde. De skal have energirigt og godt foder. De får noget mere tid - det er vel bare det de egentligt gør. Jeg vil også hellere ligge i min egen seng og slappe af, hvis jeg var sløj.

Den ekstra halve time vi bruger på disse relativt meget få dyr, er godt givet ud.

Det kan i nogle tilfælde være en lidt svær balancegang at vurdere, om en ko skal flyttes fra holdet af malkende. Koen skal være behandlingskrævende før den flyttes til sygeboksene, fordi de skal tilbage og slås om hierarki når de kommer retur igen.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Driftslederen vurderer, at det helt klart har en effekt at flytte syge og tilskadekomne dyr i sygeboks.

Dyrenes restitution i sygeboks kontra når de ikke flyttes fra

En ko der mistrives skal der tages hånd om. Er der fx en ko som falder lidt i ydelse og hvor pelsen ikke er blank, men derimod stritter en smule, så er det en ko man bør have fokus på. Denne type ko er det man ofte kalder for en "taber"-ko. Her er det vigtigt, at vurdere hvad der er bedst for den enkelte ko. En "taber"-ko kan flyttes i en sygeboks i fx nogle dage, men når hun så kommer tilbage til holdet af malkende skal hun kæmpe om hierarki og ender sandsynligvis med igen at komme i bunden. I sådan et tilfælde har hun mere

behov for at komme i et hold, hvor hun har mulighed for at komme lidt op i hierarkiet. Derfor kunne en god løsning være at flytte hende over i førstekalvsholdet, hvor hun har mulighed for at tanke lidt selvtillid og dermed kommer i gang igen.

Manglende viden i forhold til brug af sygeboks

Driftslederen synes ikke, at han mangler viden omkring hvilke dyr der bør komme i sygeboks og fx hvor lang tid et dyr bør gå i sygeboks. Er han i tvivl, spørger han dyrlægen til råds. Har god dialog med dyrlægen. De udfordrer hinanden, og for driftslederen er det vigtigt at dyrlægen hele tiden siger sin ærlige mening. Ellers formår de ikke sammen at flytte besætningen i den allerbedste retning.

Hvis bygge nyt/renovere

Hvis man står og skal bygge ny stald eller renovere det eksisterende er det vigtigt at tænke sygebokse ind. Brugen af sygebokse skal være tilgængeligt og nemt. Der skal være mulighed for at syge dyr kan være i sygeboks i den tid, de har brug for det. Kommer de for tidligt ud af sygeboksen, så er risikoen for at de kommer tilbage igen meget stor og det har også en konsekvens for mælkeydelsen.

Bilag 7: Besætning 7

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 500 køer af stor race.

I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksen og dennes placering

Besætningen har opført et nyt staldanlæg med to stalde. I den ene stald er der malkende køer. Den anden stald består af sengebåse på den ene side af foderbordet og dybstrøelse på den anden side af foderbordet. Cirka halvdelen af dybstrøelsen er to fælles højdrægtighedsområder med tilhørende enkeltkælvningsbokse, til henholdsvis højdrægtige kvier og køer. Resten af dybstrøelsen er en 200 m² stor syge- og opstartsboks (figur 14). På besøgsdagen gik der seks køer i boksen. I de 200 m² er der inkluderet inventar til to separate sygebokse som kan slås ud ved behov. Ved siden af sygeboksen er en permanent placeret klovbeskæringsboks med tilhørende drivgang (figur 15). Sygeboksen er placeret i forlængelse med malkestald og opsamlingsplads.

Figur 14: En 200 m² stor syge- og opstartsboks.

Figur 15: Ved siden af sygeboksen og lige o nærheden af malkestalden, er der en permanent placeret klovbeskæringsboks.

Køerne i syge-/opstartsboksen

- Halte køer
- Opstartshold for nykælvere. Alle nykælvere går i boksen i 1-2 dage efter kælvningen. Nykælverne skal ikke gå meget længere i syge-/opstartsboksen. Videoovervågning har vist at nykælverne forstyrrer de halte køer, ved bl.a. at snuse/skubbe til dem, hvilket får nogle af de halte køer til at rejse sig.

Køerne i separationsafsnittet

I sengebåsene på den anden side af foderbordet, går goldkøer og højdrægtige køer og kvier. Desuden er der et separationshold med 30 sengebåse. I separationsholdet går køer med yverbetændelse, ketose, evt. andet og dyr i forbindelse med inseminering. Dyr, som tænkes at der kunne være noget galt med separeres

ind i separationsafsnittet, hvor de bliver kontrolleret og det vurderes hvad der skal ske med dem. Fx når der er 15 % afvigelse på en mælkeydelse, separeres den til separationsafsnittet, hvor den kontrolleres.

Procedurene for at finde køerne der skal i sygeboks

Det er ved almindeligt opsyn at syge og køer som mistrives findes. Vigtigt at kigge på dyrene i de daglige arbejdsrutiner. I malkestalden er der en tavle, hvor dyr der skal kontrolleres fx kontrol af ben og klove, noteres.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Når koen er tilbage på normal mælkeydelse kan den flyttes ud af sygeboksen. Ellers kigges der på dyrene og snakkes eventuelt med dyrlægen. Tidsperioden for hvor længe køerne går i sygeboksen varierer. Nogle går tre dage, andre går længere.

Syge-/opstartsboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

Ejeren vurderer at logistikken omkring syge-/opstartsboksen er rigtig god. Indretningen er rationel. Boksen er tæt på malkestalden og tæt på en klovbeskæringsboks. Der er mulighed for god og sikker kotrafik via velfungerende drivgange. Syge-/opstartsboksen er placeret et sted hvor de ansatte ofte kommer forbi.

Kameraovervågning

Der er kameraovervågning over kælvningsområdet og sygeboksen. I det tidligere staldanlæg lå sygeboksen ved kontoret, hvor det var muligt at holde øje med om fx køerne åd. Kameraovervågningen benyttes ikke dagligt, men mere hvis der er behov for at holde øje med eller være særligt opmærksom på en ko. Med kameraovervågningen er det muligt at kigge et døgn igennem på fem minutter. På videoptagelsen er det muligt at se hvilke køer der har ædt, tygget drøv osv. På den måde er det muligt at kontrollere om koen har ædt i forhold til en eventuel løbedrejning.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Der skal helst ikke være flere end maksimum ti køer i syge-/opstartsboksen. Boksen rummer tilstrækkelige antal kvadratmetre set i forhold til besætningens størrelse og brugen af boksen. Det er vigtigt at sygeboksen er godt strøet.

Driftslederens tanker om syge dyr

For ejeren er gode klove altafgørende. Hvis klovene ikke fungerer, så fungerer koen ikke. Desuden er erfaringen at celletallet stiger ved benproblemer.

Syge dyr skal hurtigst muligt komme sig. Det er vigtigt for mig at der ingen, eller så få som muligt, syge dyr er. I nogle besætninger ser man at aflastnings-/sygeboksen er totalt fyldt op med køer. Jeg bliver totalt gal, hvis jeg har 10 køer gående i sygeboksen. Det er et tegn på at et eller andet er på vej til at gå skævt i besætningen.

Syge dyrs behov

Syge dyr har behov for ro og hvile. Desuden har de behov for smertebehandling. Når vi lægger en sko på i klovbeskæringsboksen, skal får koen også ofte smertebehandling. Når køer er smertebehandlede, har de større ædelyst og det er vigtigt i forhold til at de kommer sig. Køerne i sygeboks malkes kun to gange dagligt, for at ikke presse dem for hårdt. De øvrige malkes tre gange dagligt.

Ligeledes er det vigtigt at holde energiniveauet oppe, fx ved et tilskud af propylenglycol. Har koen en blank pels, er det et tegn på at hun er i okay energibalance.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Man må aldrig gå at tænke at det går nok, når man ser en ko der mistrives i flokken af de malkende køer. Det er vigtigt, at sådan en ko bliver flyttet fra.

Langt de fleste køer i sygeboksen kommer sig og kommer tilbage i produktionen. For at det skal kunne ske, er det vigtigt at det går den rette vej, at der ses forbedringer, når køerne går i sygeboksen.

Bilag 8: Besætning 8

Fakta om besætningen

Besætningen har konventionel drift med 200 køer af stor race.

I det følgende beskrives ejerens betragtninger ud fra et interview omkring brugen af sygeboks i besætningen.

Sygeboksen og dennes placering

Besætningen har en syge- og opstartsboks på 120 m² dybstrøelse og tilhørende ædeplads på 23 m² (figur 16). På besøgsdagen gik der fire køer i boksen. Boksen er placeret bag ved en robot i kostalden. Lige op af syge-/opstartsboksen er et separationsafsnit med seks senge og tilhørende ædeplads (figur 17). I forlængelse af syge-/opstartsboksen ligger et fælles højdrægtighedsområde med tilhørende enkeltkælvningsbokse.

Figur 14: Syge- og opstartsboksen.

Figur 15: Separationsafsnit med seks senge og klovbeskæringsboks.

Køerne i syge-/opstartsboksen

- Opstartshold for nykælvere. De går i to døgn i boksen
- Halte køer
- Køer med yverbetændelse
- Køer som ikke fungerer/mistrives

Køerne i sengebåseafsnittet med seks senge

Køer til inseminering og til sundhedsrådgivning opstaldes i sengebåseafsnittet.

Procedurene for at finde køerne der skal i sygeboks

Fodermesteren gennemgår lister pc'en, for at se om der er køer som er faldet i ydelse. Disse køer separeres fra og de tjekkes om det kan skyldes et dårligt ben eller andet. Kælvinger tages ind i pc'en, således at nykælverne direkte bliver separeret fra til syge-/opstartsboksen.

Klar til at flyttes fra sygeboksen

Når de trives igen og ydelsen er normal, er de klar til at blive flyttet fra boksen. Temperaturen kontrolleres også. Generelt ses der på at dyret fungerer.

Syge-/opstartsboksens fysiske rammer og tilhørende logistik

Logistikken omkring syge-/opstartsboksen er fin. Køerne kan selv gå til og fra robotten, og afstanden til robotten er kort. Derudover er det langt bedre når disse fokuskøer er samlet i en boks. Det er meget lettere at behandle dyrene. Kommer ofte forbi, og nemt at komme til disse dyr.

Stalden er relativt nybygget. Ved byggeriet blev en stor syge-/opstartsboks prioriteret højt. Men også at stalden kunne udvides med to robotter mere, så det var vigtigt med et stort dybstrøelsesområde. Ejerens erfaring fra den tidligere stald var, at han manglede et stort dybstrøelsesområde til syge køer og nykælvere. Tidligere måtte syge køer og nykælvere gå hos de kælvende og det dueede ikke for ham.

Tilstrækkelige antal kvadratmetre

Ja, boksen rummer de tilstrækkelige antal kvadratmetre der er brug for.

Driftslederens tanker om syge dyr

Dyrene skal komme sig hurtigt. Det gør de når de kommer på en blød bund, især hvis de er halte.

Syge dyrs behov

At de har adgang til en blød bund og at der næsten ingen konkurrence er imellem dyrene. Hvis diarré er der mulighed for at tildele dem høl. Eller hvis behov for ekstra energi, får de propylenglycol.

Køer med yverbetændelse går ca. en uge i boksen. Halte køer får en sko og/eller en forbinding på og flyttes fra boksen, når de er gående igen. I gennemsnit går køerne ca. en uge i boksen.

Driftslederens vurderinger og erfaringer

Effekt af at flytte dyr i sygeboks

Ja, helt klart. Syge-/opstartsboksen er noget af det bedste ved den nye stald.

Hvis bygge nyt/renovere

Vil ikke umiddelbart lave det anderledes.